

Ett egendomligt fall av skilsmässa hos svartvita flugsnapparen, *Muscicapa h. hypoleuca* (Pall.).

AV LARS VON HAARTMAN.

(With a Summary in English: A Strange Case of Divorce in the Pied Flycatcher, *Muscicapa h. hypoleuca* (Pall.).)

De flugsnappare, som i det följande skall omtalas, är hane 53482, som färgringmärktes sommaren 1948 och följande år återvände till undersökningsområdet, hona 53058, färgringmärkt sommaren 1949, samt en oringmärkt hona, här kallad hona 00. Observationsplatsen var Lemsjöholm nära Åbo i SW Finland, sommaren 1949.

Hane 53482 sjöng i sitt revir redan den 14. V., då jag började mina observationer. En oringmärkt hona visade sig i reviret redan denna dag, men försvann snart.

Den 15. V. sågs åter en oringmärkt hona i reviret. Den stannade, byggde bo och lade sitt första ägg den 22. V. Under ruvningen märktes den med ring 53058.

Den 14. VI., då ungarna var ungefär tre dagar gamla, fångade jag hanen och transporterade den med buss till en plats c:a 9 km N om häckplatsen. Då den släpptes ut var den i bästa kondition och flög genast sin väg. Sedan såg jag inte till den på länge.

Medan hanen var försvunnen födde honan ensam upp ungarna. Den 21. VI. omkr. kl. 10, kanske något tidigare, var hanen tillbaka vid boet, lätt igenkännlig på sin kombination av färgade ringar. Men hur hade inte dess beteende ändrat sig efter den nära veckolånga bortavaron!

En hane, som har en ruvande hona eller icke flygfärdiga ungar i reviret, förhåller sig föga iögonenfallande. Den sjunger endast sällan och svagt och sysslar, särskilt då ungarna har kläckts, mest med att samla föda och mata.

Hane 53482 bekymrade sig efter sin återkomst inte ett dugg om ungarna. I stället kurtiserade den honan så som oparade hanar gör. Varje gång honan närmade sig boet för att mata sina ungar lät hanen höra sin "pressade" sång, en långt utdragen, nervös strof, som slutar med några vassa z z z, och satte sig i holköppningen eller hoppade in. Hos den oparade

hanen fungerar denna demonstrationsrörelse som signal "hane med egen bostad söker maka" (v. HAARTMAN 1949). Detta beteende blir allt sällsyntare under bobyggnaden och efter ägg-

L. v. HAARTMAN fot.

Fig. 1. Hane av svartvita flugsnapparen (*Muscicapa h. hypoleuca*) demonstrerande bohålet för honan under parningsspelet.

Male Pied Flycatcher (Muscicapa h. hypoleuca) demonstrating the nesting-hole for the female during the courtship display.

läggningen ser man det inte — om inte hanen söker upp ett nytt revir och lyckas få en ny hona (v. HAARTMAN 1945).

Hona 53058 hindrades av makens beteende att komma in i boet och mata. Så ofta hanen satt i bohålet blev honan sittande utanför och lämnade till slut platsen utan att ha gett ungarna föda.

Den 22. VI. på morgonen hade ungarna avlidit av svält och hona 53058 var försvunnen. Om boet plundras sedan äggen har lagts eller om ungarna dör lämnar honan av svartvita flugsnappare så vitt jag vet alltid boet, vilket brukar leda till skilsmässa mellan makarna (v. HAARTMAN 1949, p. 41).

I stället för hona 53058 hade en ny hona (00) uppenbarat sig och byggde ivrigt. Kl. 9 inspekterade jag boet och fann att de döda ungarna redan hade blivit överbyggda med en ganska fullständig boskål. Det är inte ovanligt, att honan av svartvita flugsnappare bygger bo i en holk, där det redan finns ett övergivet bo med ägg t. ex. av talgmes eller svartvit flugsnappare. I så fall hämtar honan in mycket mindre bo-material än om holken är tom.

Den 23. VI. såg jag hanen besöka en holk i närheten. Det förekommer, att hanen uppsöker ett nytt revir redan innan honan har börjat lägga ägg. Den 24. VI. var den emellertid åter i sitt gamla revir och kopulation med honan torde ha ägt rum. Följande dag, den 25. VI. kl. 18 blev jag vittne till en kopulation, och den 26. VI. p. m. låg det första ägget i boet. Sammanlagt lades 4 ägg, ett normalt antal med hänsyn till den sena tidpunkten.

Hur skall nu hanens beteende tolkas? Det sannolikaste är, att den under sin veckolånga bortavaro kommit i samma fysiologiska tillstånd eller "stämning" som en hane befinner sig i, då den på våren anländer till sin hemtrakt.

Svartvita flugsnappare lever ju inte i permanent äktenskap, utan väljer en ny partner varje år. Också om makarna händelsevis skulle träffas efter vintern, måste parbildningen säkert ske på nytt som mellan två främmande individer, i motsats till vissa arter, som lever i permanent äktenskap, och hos vilka parbildningen sker en gång och sedan "äger giltighet" under hela livet. (Jämf. t. ex. POULSEN 1948). Hane 53482 reagerade efter återkomsten som en oparad hane om våren, den försökte på nytt bilda par med hona 53058. Denna befann sig emellertid fysiologiskt i en helt annan fas av fortplantningscykeln, så att en "omparning" var omöjlig.

Nyligen har Mrs. LASKEY (1950) redogjort för ett fall hos *Thryothurus ludovicianus*, som i vissa avseenden påminner om ovan relaterade. Ett par av *Thryothurus* höll på att mata sina

ungar, då en främmande oparad hane uppenbarade sig och började uppvakta den matande honan, samtidigt som den körde bort hanen. Den oparade *Thryothurus*-hanen reagerade lika litet som min flugsnapparhane på de hungriga ungarna, utan bar gång på gång under sitt parningsspel in bomaterial över dessa. De skulle säkert ha omkommit, om inte Mrs. LASKEY hade avlägsnat det insläpade bomaterialet och slutligen transporterat den oparade hanen så långt från platsen, att den inte återvände.

SUMMARY IN ENGLISH

A Strange Case of Divorce in the Pied Flycatcher, *Muscicapa h. hypoleuca* (Pall.).

A colour-banded male Pied Flycatcher was transported from the nest where the young were some days old. When he returned after a week he behaved as if he were unpaired. He did not feed his young even once and as soon as the female (which was colour-banded) approached the nest-box to feed the young, the male flew to the nest-box opening with excited song (cf. v. HAARTMAN 1949) and perched in it or jumped in. In this way the unpaired male demonstrates his nest-box to the females in the territory. This behaviour prevented the female from feeding the young, so that after one day they starved to death. The female left the nesting place and disappeared. A new female appeared and built a nest over the dead young. This new female laid 4 eggs.

This case resembles in certain respects an observation on *Thryothurus ludovicianus*, recently published by Mrs. LASKEY.

Litteratur.

- v. HAARTMAN, L. 1949: Der Trauerfliegenschnäpper. I. — Acta Zoologica Fennica **56**, p. 1—104.
— 1945: Några fall av polygami hos svart och vita flugsnapparen (*Muscicapa h. hypoleuca* Pall.). — Vår Fågelvärld **4**, p. 27—32.
LASKEY, AMELIA R. 1950: A Courting Carolina Wren Building over Nestlings. — Bird-Banding **21**, p. 1—6.
POULSEN, H. 1948: Bidrag til Svanernes Ethologi. — Dansk Ornith. Foren. Tidsskr. **42**, p. 173—201.
-